



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija



Latvijas vides  
aizsardzības fonda  
administrācija



# LIFE programmas informatīvais seminārs 2017





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# LIFE klimata pasākumu apakšprogramma

2017. gada 6. aprīlis, Rīga  
**LIFE programmas informatīvais seminārs**

**Dr. Oec. Ilze Prūse**  
Klimata pārmaiņu  
departamenta direktore

# Latvijas klimata politikas izstrādē vērā ņemamie aspekti



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

**Eiropas  
Savienības (ES)  
klimata politika**



**Latvijas  
nacionālā  
situācija**



**Starptautiskā  
klimata politika**



**United Nations  
Framework Convention on  
Climate Change**



**Citas nozīmīgas  
iniciatīvas un  
politikas**



UN World Conference on  
Disaster Risk Reduction  
2015 Sendai Japan



**PARIS 2015**  
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE  
COP21·CMP11

**DOHA 2012**  
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE  
COP18·CMP8



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Latvijā darāmais ...



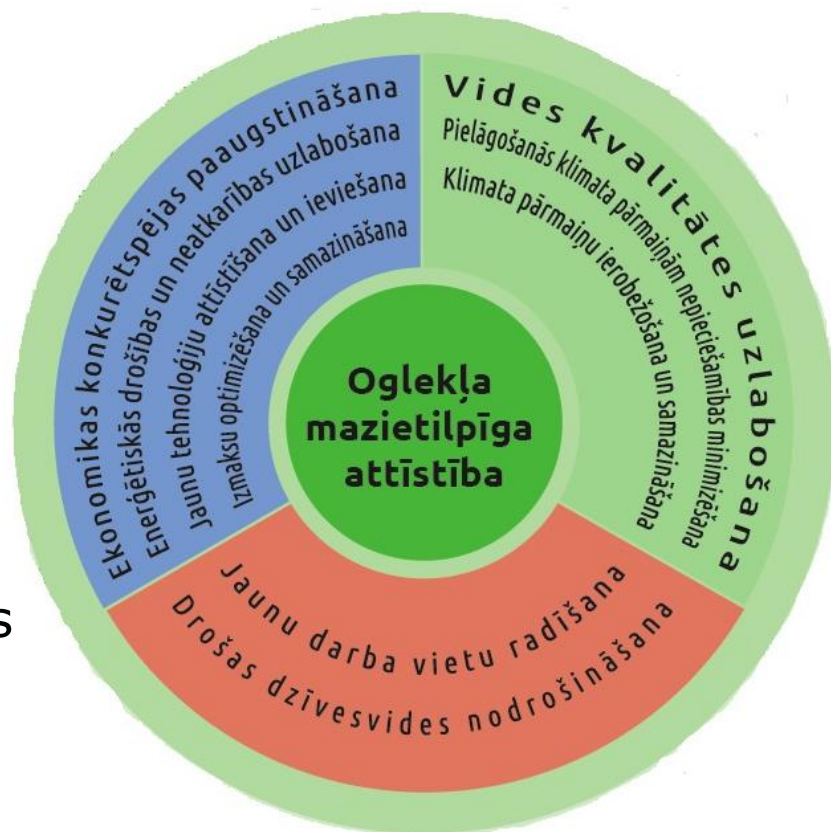


Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Kas ir oglekļa mazietilpīga attīstība?

**Oglekļa mazietilpīga attīstība** (*low carbon development*) jeb **OMA** – nozīmē pāreju uz oglekļa mazietilpīgu ekonomiku – ekonomiku, kas rada minimālas siltumnīcefekta gāzu (SEG), sevišķi oglekļa dioksīda (CO<sub>2</sub>), emisijas, kā arī saglabā un vairo CO<sub>2</sub> piesaisti.

Pārdomāti īstenotai **OMA var būt pozitīva ietekme ne vien uz klimatu un vidi, bet arī uz ekonomiku un sociālo sfēru.**





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Eiropas Savienības ceļa karte virzībai uz OMA

ES kopš 2013. gada  
ievieš visaptverošu  
klimata politiku, kas  
virzīta uz vismaz 80% SEG  
emisiju samazināšanu līdz  
2050.gadam salīdzinājumā  
ar 1990.gadu

**-20%**

- 21% ES ETS\*  
un -10%  
ne-ES ETS  
līdz 2020

**vismaz -40%**

- 43% ES  
ETS un  
-30%  
ne-ETS  
līdz 2030

...  
līdz  
2040

- 80% līdz -95%  
līdz 2050

- 2008. gadā apstiprināta **Eiropas Klimata un enerģētikas pakotne** 2020. gadam
- 2011. gadā apstiprināts **Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni** 2050. gadā
- 2014. gadā apstiprināts **Eiropas Klimata un enerģētikas politikas satvars 2030. gadam (KEPS2030)**. 2016.gadā sākās sarunas par ES kopējā mērķa sadali starp dalībvalstīm.





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# ES klimata un enerģētikas politikas satvars 2030.gadam (KEPS2030)

**Vismaz 40% SEG samazinājums,  
t.sk. zemes izmantošanā un  
mežsaimniecībā (ZIZIMM)\***

Vismaz 43% SEG  
samazinājums ES ETS\*\*

Vismaz 30% SEG  
samazinājums ne-ETS\*\*

**Atjaunojamo  
energoresursu (AER)  
vismaz 27% īpatsvars  
kopējā enerģijas patēriņā**

**Energoefektivitātes  
(EE) ietaupījumi  
vismaz 27%  
apmērā**

**15%  
starp savienojumu  
mērķis, lai  
nodrošinātu pilnībā  
savienotu un  
funkcionējošu  
energotirgu**

+ **Priekšlikums** Eiropas Parlamenta un Padomes **regulai par Enerģētikas savienības pārvaldību** nolūkā nodrošināt tās ietvaros dažādos līmeņos īstenotās politikas saskaņotību un efektivitāti (**paredz nacionālo enerģētikas un klimata plānu izstrādi un to ieviešanas monitoringu**)

\* Salīdzinot ar 1990.gadu

\*\* Salīdzinot ar 2005.gadu



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Latvijas mērķi SEG emisiju ierobežošanai

**Mērķi  
apstiprināti līdz  
2020.gadam.**  
Pēc 2020.gada  
mērķi vēl nav  
apstiprināti.

**-21% līdz 2020**

(salīdzinot ar 2005.gadu)

**SEG emisiju ierobežošanas  
mērķis ETS sektorā**

**+17% līdz 2020**

(salīdzinot ar 2005.gadu)

**SEG emisiju ierobežošanas  
mērķis ne-ETS sektorā**

**-16 302 000 tCO<sub>2</sub> /gadā**

Ikgadējais mērķis - meža  
apsaimniekošanas references  
līmenis (FMRL)\*

- Enerģijas, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem īpatsvars enerģijas bruto gala patēriņā **40%**, t.sk. **10%** transportā (mērķis saistošs);
- Valsts uzkrātais gala enerģijas ietaupījums periodā no 2013-2020.gadam **0,85 Mtoe**; (mērķis saistošs);
- Primārās enerģijas ietaupījums 2020.gadā **0,67 Mtoe** (mērķis nesaistošs);
- Ik gadu renovēti **3%** no valsts tiešās pārvaldes ēku platības (mērķis saistošs, 678 460 m<sup>2</sup> uz 2020.gadu).
- Par **50%** samazināts vidējais siltumenerģijas patēriņš apkurei (ar klimata korekciju, attiecināts pret 2009. gadu), līdz 2020.gadam jāsasniedz mērķis **150kWh/m<sup>2</sup>** (mērķis nesaistošs);
- Energointensitātes samazināšana līdz **280kg naftas ekvivalenta uz 1000EUR IKP**.

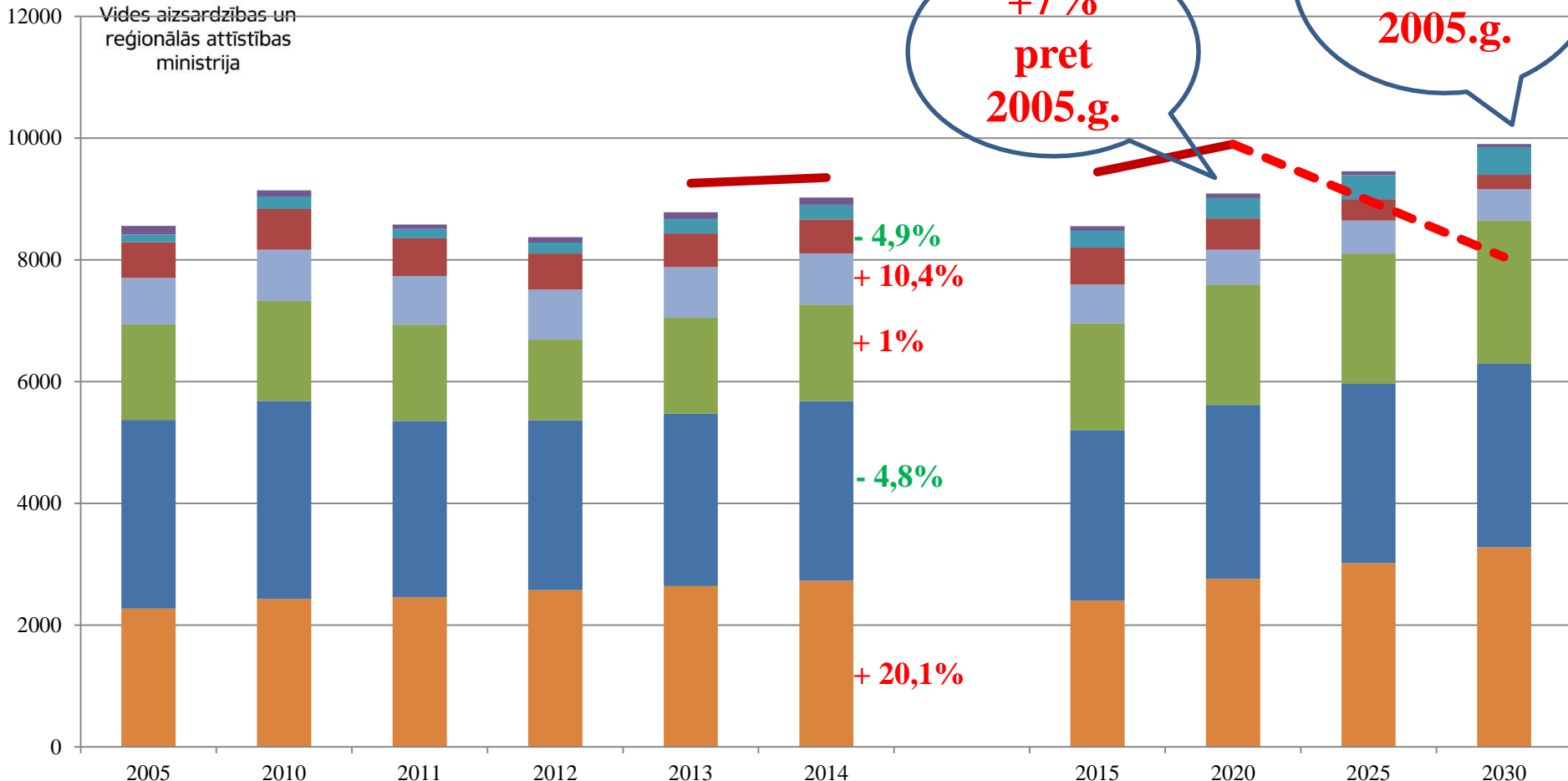
\* Tikš pārskatīts, ņemot vērā aktuālākos meža nozares datus (vēsturiskos un prognozētos datus)





# Latvijas ne-ETS darbību SEG emisiju dinamika

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija



- lauksaimniecība
- ne-ETS stacionārā enerģētika
- mājsaimniecības
- cita ne-ETS enerģētika
- - - potenciālais ne-ETS mērķis 2030.gadam (-6% pret 2005)

- transports
- akritumu apsaimniekošana
- ne-ETS rūpnieciskie procesi, ķīm.vielu izmant.
- ne-ETS mērķis 2020.gadam (+17%)

Datu avots: 2016.gada SEG inventarizācija (15.04.2016)



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Latvijas siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas un prognozēšanas sistēma

## Dokumentācija:

- Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) izstrādātās vadlīnijas siltumnīcefekta gāzu (SEG) novērtējumam katrai nozarei
- ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) Līgumslēdzēju pušu konferences apstiprinātās ziņošanas vadlīnijas
- Eiropas Savienības regulas (525/2013; 749/2014)
- Ministru kabineta noteikumi Nr.217 «Noteikumi par siltumnīcefekta gāzu emisijas vienību inventarizācijas nacionālo sistēmu»
- Vides monitoringa programma 2015.-2020.gadam





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Kas ir pret klimata pārmaiņām noturīga attīstība?

**Pret klimata pārmaiņām noturīga attīstība** nozīmē attīstību, kas ar **pielāgošanās klimata pārmaiņām** (*adaptation*) palīdzību samazina klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes (un izmanto klimata pārmaiņu radītās iespējas).



- **Klimats** ir laikapstākļu parametru vērtības, kas raksturīgas kādai noteiktai vietai un attiecināmas uz noteiktu laika periodu.
- **Klimata pārmaiņas** nozīmē meteoroloģisko parametru vidējo vērtību ilglaicīgas izmaiņas atmosfērā.



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Eiropas Savienības stratēģijas par pielāgošanos klimata pārmaiņām mērķi (1)

## I. Dalībvalstu darbības stimulēšana

## II. Kompetentu lēmumu pieņemšanas veicināšana

## III. Pielāgošanās sekmēšana galvenajās mazaizsargātajās nozārēs

### 2. darbība. Ar *LIFE* finansējumu atbalstīt spēju veidošanu un palielināt Eiropā veikto pielāgošanās darbību intensitāti (2013–2020)

- Komisija jo sevišķi atbalstīs pielāgošanos šajās mazaizsargātajās jomās:
  - **plūdu pārvaldība** pārrobežu līmenī, sadarbības līgumu atbalstīšana, pamatojoties uz ES Plūdu direktīvu;
  - **piekrastes pārvaldība** pārrobežu līmenī, jo sevišķi blīvi apdzīvotu deltu un piekrastes pilsētu pārvaldība;
  - **pielāgošanās integrēšana** pilsētu zemes izmantojuma plānošanā, ēku plānošanā un dabas resursu pārvaldībā;
  - **kalnu un salu teritorijas**, jo sevišķi lauksaimniecības, mežsaimniecības un tūrisma nozaru ilgtspēja un noturība pret klimata pārmaiņām;
  - **ūdens resursu ilgtspējīga pārvaldība**; cīņa ar pārtuksnešošanos un meža ugunsgrēkiem teritorijās, kam raksturīgs sausums.
- Komisija atbalstīs neaizsargātības novērtējumu veikšanu un pielāgošanās stratēģiju — tostarp pārrobežu stratēģiju — izveidi.
- Komisija atbalstīs pasākumus, kuru mērķis ir palielināt informētību par pielāgošanos, tostarp tās rādītājiem, risku paziņošanu un pārvaldību.



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Eiropas Savienības stratēģijas par pielāgošanos klimata pārmaiņām mērķi (2)

## II Kompetentu lēmumu pieņemšanas veicināšana

### 4. darbība. Aizpildīt robežzināšanās

Galvenie robežzināšanās ir šādi:

- informācija **par zaudējumiem** un pielāgošanās **izmaksām** un sniegtajiem **ieguvumiem**;
- reģionu un **pašvaldību līmeņa analīze un risku novērtējumi**;
- **sistēmas, modeļi un rīki lēmumu pieņemšanas atbalstam** un dažādo pielāgošanās pasākumu **efektivitātes novērtēšanai**;
- līdzšinējo pielāgošanās pasākumu monitoringa un novērtēšanas instrumenti.

## III Pielāgošanās sekmēšana galvenajās mazaizsargātajās nozarēs

6. darbība. **Sekmēt kopējās lauksaimniecības politikas (KLP), kohēzijas politikas un kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) klimatgatavību.**

7. darbība. **Noturīgākas infrastruktūras nodrošināšana**

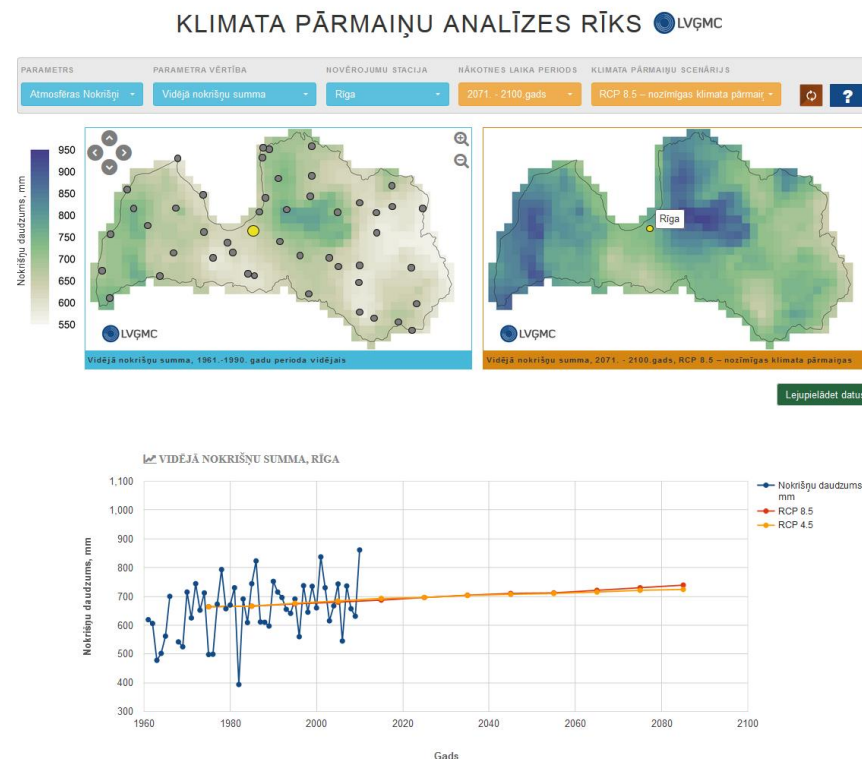
8. darbība. **Atbalstīt apdrošināšanu un citus tādus finanšu produktus, kas uzlabo ieguldījumu un uzņēmējdarbības lēmumu noturību pret klimata pārmaiņām**



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Novērotās un prognozētās klimata pārmaiņas Latvijā

- Latvijā 1960-2010.gadā **vidējā gaisa temperatūra vidēji paaugstinājusies par 0,7°C** (visvairāk ziemā). Līdz 2100. gadam vidējā gaisa temperatūra varētu paaugstināties par 3,4 °C līdz 5,4°C.
- Kopš 1961. gada Latvijā **nokrišņu daudzums ir palielinājies par vidēji 39 mm**. Līdz gs. beigām tas palielināsies par aptuveni 80-100 mm (10-15%). Vislielākais pieaugums gaidāms ziemā – nozīmīgu klimata pārmaiņu scenārijā pat par 35-51%, savukārt vasarā dažviet novērojama nokrišņu daudzuma samazināšanās.







Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Latvijas klimata pārmaiņu būtiskākie riski

## Veselībā un labklājībā (5 riski)

Būtiskākie:

- Saslimšanu ar akūtām zarnu infekcijas slimībām pieauguma risks
- Hronisko slimību (SAS, diabēts u.c.) saasinājumu un nāves gadījumu pieauguma risks
- Saslimšanu ar kaitēkļu pārmēsātām infekcijas slimībām pieauguma risks
- Saslimšanu un mirstības no elpošanas sistēmas slimībām pieauguma risks
- Karstuma dūrienu biežuma pieauguma risks

## Civilajā aizsardzībā un ārkārtas palīdzības plānošanā (4 riski)

Būtiskākie:

- Palu un ledus sanesumu risks
- Spēcīgu lietusgāžu izraisītu plūdu risks
- Vētru un jūras vējuzplūdu risks
- Meža un kūdras ugunsgrēku risks

## Lauksaimniecībā (15 riski) un mežsaimniecībā (9 riski)

Būtiskākie:

- Koku slimību un kaitēkļu izplatības risks
- Vētru risks
- Sējumu un stādījumu izsalšanas risks kailsalā
- Izkalšanas risks
- Ziemas sasaluma trūkuma, kas apgrūtina mežsaimniecību, risks u.c.



## LATVIJAS KLIMATA PĀRMAIŅU BŪTISKĀKIE RISKI

## Tūrismā un ainavu plānošanā (9 riski)

Būtiskākie:

- Plūdu risks (ūdens līmeņa celšanās upēs un ezeros)
- Ziemas tūrisma sezonas garuma un pazīmju maiņas risks
- Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes applūšanas un erozijas risks
- Vasaras tūrisma sezonas garuma un pazīmju maiņas risks u.c.

## Bioloģiskajā daudzveidībā un ekosistēmu pakalpojumos (7 riski)

Būtiskākie:

- Ūdens tilpņu piesārņojuma/eitrofikācijas risks
- Ūdens temperatūras paaugstināšanās un ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzuma samazināšanās risks
- Latvijai neraksturīgu infekcijas slimību ienākšanas risks
- Jaunu sugu, t.sk. kaitēkļu, ienākšanas un dzīvotspējas paaugstināšanās risks
- Ekoloģiski plastiskās sugas izspiež ekoloģiski jutīgās sugas
- Plūdu risks (vētras uzplūdi jūras piekrastē)

## Būvniecībā un infrastruktūras plānošanā (sākotnēji identificēti 53 riski)

Būtiskākie:

- Infrastruktūras bojājumu risks plūdu un nogrumumu rezultātā
- Hidroenerģijas izsūkuma risks vasarā un tajā pat laikā palielinātas noteces iespējamības risks
- Samazinātas tīkla kapacitātes risks
- Enerģijas tīklu bojājumu paaugstināts risks
- Sliežu izliekšanās risks
- Aprīkojuma pārkaršanas risks
- Uzbērums nestabilitātes risks u.c.



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Nozīmīgākie Latvijas politikas plānošanas dokumenti

- Latvijas **Ilgspējīgas attīstības stratēģija** līdz 2030.gadam (Saeima, 10.06.2010)
- **Nacionālais attīstības plāns** 2014.-2020.gadam (Saeima, 20.12.2012)
- Latvijas nacionālā **reformu programma ES2020 stratēģijas īstenošanai** (MK, 26.04.2011)
  - **Vides politikas pamatnostādnes 2014-2020.gadam** (MK, 26.3.2014.)
  - **Transporta** attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (MK, 27.12.2013.)
  - Latvijas **Lauku** attīstības programma 2014. – 2020.gadam (MK, 13.02.2015.)
  - **Meža un saistīto nozaru** attīstības pamatnostādnes 2015.-2020.gadam (MK, 05.10.2015)
  - **Atkritumu apsaimniekošanas** valsts plāns 2013.-2020.gadam (MK 21.03.2013.)
  - **Enerģētikas** attīstības pamatnostādnes 2015.-2020.gadam (MK 16.02.2016.)



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Latvijas klimata politikas galvenie virzieni Vides politikas pamatnostādņēs 2014-2020. gadam (I)

## 1. SEG samazināšana un CO<sub>2</sub> piesaistes nodrošināšana

- **ES ETS** darbības nodrošināšana
- **Biomasa** ilgtspējīga izmantošana
- **CO<sub>2</sub> piesaistes** nodrošināšana meža zemēs un oglekļa saistīšana koksnes produktos ar ilgu kalpošanas laiku
- **Ēku** energoefektivitātes uzlabošana
- **Apgaismojuma** infrastruktūras energoefektivitātes uzlabošana
- Videi draudzīgas **transporta** infrastruktūras attīstīšana un atjaunojamo energoresursu izmantošana transportā
- Ilgtspējīgas saimniekošanas prakses ieviešana **lauksaimniecībā**
- **Atjaunojamo energoresursu** izmantošana enerģijas ražošanā
- **Zaļā publiskā iepirkuma** veicināšana
- Oglekļa mazietilpīgu **tehnoloģiju** attīstīšana un ieviešana
- SEG samazināšanas un CO<sub>2</sub> piesaistes jautājumu **integrēšana** dažādu nozaru politikās un pašvaldību darbībā, t.sk. reģionālu stratēģiju/ plānu izstrāde



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Latvijas klimata politikas galvenie virzieni Vides politikas pamatnostādņēs 2014-2020. gadam (II)

## 2. Veicināt Latvijas gatavību pielāgoties klimata pārmaiņām un to izraisītajai ietekmei

- Klimata pārmaiņu Latvijā modelēšana un integrētas **datu sistēmas** izveide (**izveidota LVGMC**)
- Risku un jutīguma **analizēšana un pasākumu identificēšana** pielāgošanās klimata pārmaiņām nodrošināšanai (**izstrādi pirmie pētījumi, pieejami VARAM**)
- Klimata pārmaiņu **monitoringa sistēmas** attīstīšana (**LVGMC izveidoti sistēmas pamati**)
- Nacionālās sistēmas pilnveidošana gatavībai un **reaģēšanai** uz klimata pārmaiņu radītajām sekām (**šobrīd Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldības likums**)
- Infrastruktūras nodrošināšana klimata pārmaiņu izraisīto **plūdu risku novēršanai** (**izstrādātas plūdu riska kartes visiem upju baseiniem**)
- **Krasta erozijas** riska mazināšanas pasākumu ieviešana sabiedriski nozīmīgu infrastruktūras objektu aizsardzībai (**šobrīd viens konkurss ES fondu ietvaros**)
- Pielāgošanās klimata pārmaiņām jautājumu **integrēšana** dažādu nozaru politikās un pašvaldību darbībā, t.sk. reģionālu stratēģiju/ plānu izstrāde



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Latvijas klimata politikas galvenie virzieni Vides politikas pamatnostādņēs 2014-2020. gadam (III)

## 3. SEG emisiju uzskaite un prognozēšana

- SEG ikgadējās **inventarizācijas sistēmas pilnveidošana** (sevišķi kontekstā ar datiem par zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību) (veikta daļa no nepieciešamajiem pētījumiem, rezultāti iekļauti inventarizācijā un prezentēti pasākumos)
- Nacionālās sistēmas izveide SEG emisiju un piesaistes **prognozēšanai** (izveidota integrēta datu bāze, sagatavoti grozījumi MK noteikumos)
- Latvijas starptautisko **ziņošanas** saistību izpilde (pastāvīgi)

## 4. Pētījumu īstenošana klimata pārmaiņu, klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām jomās (pastāvīgi)

## 5. Sabiedrības informēšana un izglītošana (pastāvīgi)



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# **LIFE projektu konkursa Klimata pasākumu apakšprogramma**





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

## Klimata pasākumu apakšprogrammas mērķis (LIFE Regulas 3. pants)

Pakāpeniski **virzīties uz oglekļa mazietilpīgu ekonomiku, kas ir noturīga pret klimata pārmaiņām**, stratēģiski liekot pamatus 2020. gada klimata un enerģētikas tiesību aktu kopuma un ES stratēģijas par pielāgošanos klimata pārmaiņām īstenošanai un sagatavot ES klimata politikas uzdevumiem līdz 2030. gadam; **atbalstīt labāku klimata pārvaldību** visos līmeņos, tostarp pilnvērtīgāk iesaistot pilsonisko sabiedrību, NVO un vietējos dalībniekus.



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Iesniedzamo projektu veidi (I)

## (LIFE Regulas 2.pants. Definīcijas)

1. "**izmēģinājuma projekti**" (*Pilot*) ir projekti, kuros izmanto tehnoloģiju vai metodi, kas ne iepriekš, ne citur nav tikusi izmantota vai izmēģināta, kuri var nodrošināt iespējamus ieguvumus videi un klimatam salīdzinājumā ar pašreizējo paraugpraksi un kurus turpmāk var izmantot līdzīgās situācijās plašākā mērogā;
2. "**demonstrējumu projekti**" (*Demonstration*) ir projekti, kuros praktiski īsteno, izmēģina, novērtē un izplata darbības, metodoloģiju vai pieejas, kuras ir jaunas vai nav zināmas projekta specifiskajā kontekstā, proti, ģeogrāfiskajā, ekoloģiskajā vai sociālekonomiskajā kontekstā, un kuras līdzīgos apstākļos varētu izmantot arī citur;
3. "**paraugprakses projekti**" (*Best-practice*) ir projekti, kuros izmanto piemērotas, rentablas un mūsdienīgas tehnoloģijas, metodes un pieejas, ņemot vērā projekta attiecīgo kontekstu;
4. "**informēšanas, izpratnes veidošanas un izplatīšanas projekti**" (*Information, awareness and dissemination*) ir projekti, kuru mērķis ir atbalstīt komunikāciju, informācijas izplatīšanu un izpratnes veidošanu Vides apakšprogrammas un Klimata pasākumu apakšprogrammas jomās.



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Iesniedzamo projektu veidi (II)

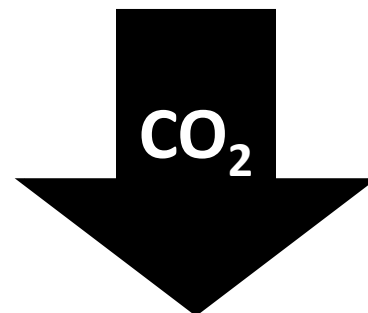
- Projektus var pieteikt **bezpēļņas organizācijas, biedrības un nodibinājumi, uzņēmumi, pašvaldības** (juridiskas un publiskas personas)
- Mazajiem un vidējiem uzņēmējiem (MVU) **iespējams pieteikt arī komerciālas idejas projektu (*Close-to-market*)**
  - Projekta laikā iegūto peļņu (saskaņā ar biznesa plānu) projekta īstenotājs norāda projekta pieteikumā kā savu ieguldījumu (līdz tā nepārsniedz norādīto limitu; pārsniegšanas gadījumā LIFE finansējums tiek samazināts)
  - MVU ir iespējams tīklošanās starptautiskā līmenī un ideju apmaiņai izmantot ***Enterprise Europe Network*** ([een.ec.europa.eu](http://een.ec.europa.eu))!!!



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Apakšprogrammas 3 prioritārās jomas, kurās iesniedzami projekti (LIFE Regulas 13. pants)

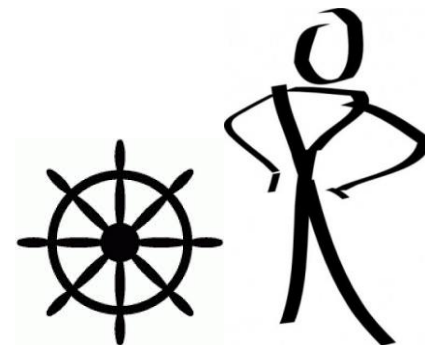
**1.** Klimata pārmaiņu  
**samazināšana**



**2. Pielāgošanās**  
klimata pārmaiņām



**3.** Klimata **pārvaldība**  
un **informācija**





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Mērķi (I)

## **Klimata pārmaiņu samazināšana** [Regulas 14.pants] **un** **Pielāgošanās klimata pārmaiņām** [Regulas 15.pants]

- veicināt politikas un tiesību aktu izstrādi un īstenošanu, tostarp iekļaušanu dažādās politikas jomās, jo īpaši izstrādājot, izmēģinot un demonstrējot politikas vai pārvaldības pieejas, paraugpraksi un risinājumus;
- uzlabot zināšanu bāzi, lai izstrādātu, izvērtētu, uzraudzītu, novērtētu un ieviestu efektīvas darbības un pasākumus un veicinātu zināšanu izmantošanu praksē;
- atvieglot integrētu pieeju izstrādi un ieviešanu, piemēram, attiecībā uz stratēģiju un rīcības plānu vietējā, reģionālā vai valsts līmenī;
- veicināt inovatīvu tehnoloģiju, sistēmu, metožu un instrumentu izstrādi un demonstrēšanu, kas būtu piemēroti atkārtotai, tālāknodošanai vai integrēšanai.



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Mērķi (II)

## **Klimata pārvaldība un informācija** [Regulas 16.pants]:

- veicināt **izpratnes veidošanu** par klimata jautājumiem, tostarp vairojot sabiedrības un iesaistīto personu atbalstu Savienības politikas veidošanai klimata jomā, un veicināt zināšanas par ilgtspējīgu attīstību
- atbalstīt **komunikāciju, pārvaldību un informācijas izplatīšanu** klimata jomā un sekmēt zināšanu apmaiņu par sekmīgiem risinājumiem un praksi klimata jomā, tostarp veidojot iesaistīto personu sadarbības platformas un organizējot mācības
- **popularizēt** un veicināt Savienības klimata tiesību aktu efektīvāku ievērošanu un izpildi, tostarp sekmējot paraugprakses un politikas pieeju izstrādi un izplatīšanu
- veicināt labāku klimata pārvaldību, **paplašinot iesaistīto personu**, tostarp NVO, **iesaistīšanos** politikas apspriešanā un īstenošanā





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Projektu vērtēšanas aspekti

(papildus skatīt *Evaluation guidelines*)

- Projekta ietekme uz vietējo ekonomiku un iedzīvotājiem
- Projekta īstenošanas «CO<sub>2</sub> pēda»
- ES pievienotā vērtība:
  - Veicināta ES klimata politikas mērķu sasniegšana
  - Atbilstība apakšprogrammas prioritātēm un ES politikas prioritātēm
  - Iespējamība projektu atkārtot citur ES
  - Vai projektā ir:
    - daudzfunkcionāls mehānisms, kas uzlabo vides mērķu apvienošanu kādā citā politikas jomā
    - sinerģija ar citiem ES politikas mērķiem
  - Ģeogrāfiskais mērķis – starptautiskās sadarbības un pielietojamības iespējas
  - Zaļais iepirkums
- Citi specifiskie indikatori projekta novērtēšanai



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# 1. Klimata pārmaiņu samazināšanas projektu virzieni

SEG emisiju samazināšanas pasākumi jebkurā no sektoriem, t.sk.:

- **Transports**
- **Rūpnieciskie procesi** un produktu ražošana (t.sk. fluorēto gāzu (Fgāzes) samazināšana saldēšanas un gaisa kondicionēšanas iekārtās)
- **Enerģētika** (t.sk. energoefektivitāte, atjaunojamie energoresursi)
- **Lauksaimniecība**
- **Atkritumu** apsaimniekošana



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

## 2. Pielāgošanās klimata pārmaiņām projektu virzieni

- **Pasākumi** ES Pielāgošanās stratēģijā norādītajās **mazaizsargātajās jomās**
- **Zaļās infrastruktūras** un uz ekosistēmām balstītās pieejas
- **Ievainojamības novērtējumi** un pielāgošanās stratēģijas īstenošana
- **Urbānās pielāgošanās** (pielāgošanās pilsētvidē) veicināšana



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

### 3. Klimata pārvaldības un informācijas projektu virzieni

Projektu mērķim jāietver **pārvaldība un kapacitātes stiprināšana** (nevis tikai, piemēram, situācijas apzināšana un www izveide)

#### Piemēri:

- Veicināt labās prakses nodošanu un kvantitatīvu modelēšanas rīku izmantošanu
- Uzlabot monitoringu un ziņošanu (piem., ES ETS ietekmes novērtēšana, ziņošanas sistēma, ...)
- Apmācības ražošanas sektoros klimata likumdošanas ieviešanā ("*train the trainers*" pieeja)
- Veidot platformas klimata politikas monitoringam, analīzei, novērtēšanai (t.sk. pielāgošanās indikatori, riska komunikācija, pārvaldība, ...)
- Labas prakses apmaiņa un izpratnes uzlabošana par klimata pārmaiņu ietekmēm un pielāgošanās iespējām



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# 2017. gada LIFE Klimata apakšprogrammas prioritārā tēma – ZIZIMM

**ZIZIMM** = Zemes izmantošana un zemes  
izmantošanas maiņa un mežsaimniecība

1. Klimata pārmaiņu ierobežošana
2. SEG uzskaites sistēmas uzlabošana
3. Ilgtspējīga meža apsaimniekošana  
un ilgtspējīga biomasas izmantošana





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Kas ir ZIZIMM?

Nocirstās koksnes  
**produkti** (HWP)

**Meža zeme;**  
zemes, kas pārveidota par meža  
zemi; apmežošana

Kontrolētā  
**sadedzināšana;**  
**Ugunsgrēki**  
(meža un kūlas)

**Dzīvā** biomasā;  
**Atmirusī** koksne;  
Augsnes  
**apsaimniekošana**

**Zālāji;**  
zeme, kas pārveidota par zālājiem

**Aramzeme;**  
zeme, kas pārveidota par  
aramzemi

**Mitrzemes**

Kūdras  
ieguve

**Apbūve**



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Projektu tēmas ZIZIMM sektorā – 1. Klimata pārmaiņu ierobežošana

## 1. Zemes izmantošanas prakses:

- Emisiju ierobežošana vai samazināšana
- Oglekļa piesaistes saglabāšana vai veicināšana

## 2. **Sekmēt veiksmīgo pasākumu iekļaušanu turpmākajās ES politiku pieejās**, piemēram, Kopējā lauksaimniecības politikā pēc 2020.gada

## 3. **Stimulēt rīcības maiņu** vietējā vai reģionālā līmenī

**Noderīgi** – Eiropas Parlamenta un Padomes [lēmums Nr. 529/2013/ES](#) par uzskaites noteikumiem attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijām un piesaisti, kas rodas darbībās, kuras saistītas ar zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību, un par informāciju par rīcību, kas saistīta ar šīm darbībām





Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

## Projektu tēmas ZIZIMM sektorā – 2. SEG uzskaites sistēmas uzlabošana

Pasākumi, kas vērsti uz SEG emisiju ierobežošanas monitoringa uzlabošanu:

- **Sasaiste** ar esošiem ES līmeņa datiem (LUCAS, LPIS, Copernicus)
- Esošo **metodoloģiju uzlabošana**
- **Kapacitātes** palielināšana
- Oglekļa auditēšanas vai «oglekļa pēdas» **novērtēšanas rīki**
- Zemes izmantošanas **kalkulatoru** izveide plašākām ģeogrāfiskām platībām

**LUCAS** – Land use and land cover survey (Zemes izmantošanas un zemes pārklājuma statistiskais apsekojums)

**LPIS** – Land-parcel identification system (Zemes nogabalu identifikācijas sistēma)

**Copernicus** – Zemes novērošanas sistēma, kas izmanto satelītus un sensorus (<http://www.copernicus.eu/>)

### Nepieciešamo datu jomas:

- Zemes izmantošana
- Augsnes kvalitāte, oglekļa saturs augsnē
- Aršanas prakses
- Augu seka
- Kultūraugu atlieku pārvaldība
- Zālāju pārvaldība
- Meža apsaimniekošana (krājas pieaugums)

### Noderīgi!

- Latvijas nacionālā SEG inventarizācijas un prognozēšanas sistēma  
[http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas\\_veidi/Klimata\\_parmainas/?doc=17340](http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/Klimata_parmainas/?doc=17340)
- VARAM EEZ projekts  
[http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/grants/EEZ\\_2009\\_2014/nacionala\\_klimata\\_politika/?doc=18241](http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/grants/EEZ_2009_2014/nacionala_klimata_politika/?doc=18241)
- Latvijas Lauksaimniecības universitātes pētījumi [www.llu.lv](http://www.llu.lv)



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

# Projektu tēmas ZIZIMM sektorā – 3. Ilgtspējīga meža apsaimniekošana un biomasas izmantošana (I)

## **Biomasas ilgtspējīga izmantošana:**

- Efektīva biomasas pārvēršana atjaunojamās enerģijas avotā (biomasa no atkritumiem un atlikumiem) un izejvielās bioekonomikas attīstībai
- Biomasas pārveide oglekļa ilgtermiņa uzglabātājos (materiālu aizstāšana)
- Oglekļa dzīvescikla novērtējumi biomasas plūsmās
- Paliekošas uzvedības izmaiņas biomasas ražošanā un patēriņā lokālā līmenī

## **Klimat-gudra mežsaimniecība:**

- Apmežošana un mežu atjaunošana
- Oglekļa saglabāšana mežos
- Ilgtspējīgas meža kopšanas cirtes un retināšana
- Augsnes kvalitātes saglabāšana

### **Noderīgi!**

- Latvijas valsts mežzinātnes institūts «Silava» <http://www.silava.lv/sakums.aspx>
- Pētījums «Komplekss izvērtējums par sociāli-ekonomiski pamatotiem SEG emisiju samazināšanas risinājumiem klimata politikas ieviešanai» <http://www.lvafa.gov.lv/faili/materiali/petijumi/2015/339.pdf>



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

Paldies par uzmanību!  
**Jautājumi?**

**Dr. Oec. Ilze Prūse**

Klimata pārmaiņu departamenta direktore

[ilze.pruse@varam.gov.lv](mailto:ilze.pruse@varam.gov.lv)

[http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas\\_veidi/Klimata\\_parmainas/](http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/Klimata_parmainas/)

**Vadlīnijas un sīkāka  
informācija pieejama:**

[www.lifeprogramma.lv](http://www.lifeprogramma.lv)

**Maijā tiekamies  
[www.klimatam.lv](http://www.klimatam.lv)!**